

Sermo de errorib' circa

sed nūc pueri estis ad pastore' z ep'm aiarū
veltraz. Ad hoc quippe tendit o'ro p'posi-
ta vice thematis: deus iudiciū tuū regi da:
et iusticiā tuā filio regis. **T**erminabimus ī
hoc primā p'sentis actus p'tem: reliqua per
lecturā l'raz quarūdam z scedulaz quātuz
audire placuerit finietur. Finit p'positio fa-
cta a dño cancellario parisiensi coram con-
cilio generali constā. ex p'te regis francie.

Et tunc postmodū dicitur cancellari' pa-
risiē. **A**c magistri Jordanis morini **S**.
puch. nepotis / z p. de versailles ambasia-
tores p'fati xpianissimi francoz regis / et
eius noiē p'duxerunt corā toto concilio ge-
nerali. z in manib' p'bonotarij Januē.
sub custodia concilij tradiderūt l'ras. z alia
munimēta subsequētū p'p'he'sua instru-
mentoz ab omnib' p'bonotarijs z nora-
rijs. dez sup dictis datis z protestatis. **P**ri-
mo quēdam parūū serternū papireū con-
tinentē tres p'tes principales. **I**n prima po-
nebant sex p'clusiones theologicē contra p-
positionē cuiusdam Johis parui z doctri-
nam in eadem p'tentaz / z incipit **Q**uia ex
patentib' zc. **I**n scōda erant octo regule su-
per stilo theologico tenēdo in p'dematio-
ne erroz cum scrtis requisitis. **E**t incipit:
super omnia vincit veritas. **I**n tertia erat
breuis scedula petitiua exaiationis facien-
de de deliberatione quatuor ordinū medi-
cantium sup. ix. assertionib' zc. **E**t incipit
attendens xpianissimus. **C**uius quaterni
magna pars fuit tunc lecta z specialiter re-
queste. **I**tem magnā l'ram regis patentem
sup p'denatione dicte p'positionis **B. Jo.**
parui / z incipit **R**egia maiestas nostra.
Item quēdā magnū quaternū papireuz
signatū signis duoz notarioz p'tinentē p-
positionē magistri Johis parui. **I**tem in-
strumentum aduocationis dñi cancellarij
parisiensis sup p'positione p' eum ex parte
vniuersitatis parisiē. als facta coram re-
ge francoz. **I**tem scedulā papireā p'tinentē
tem appellationē a iudicib' fidei sup pub-
licatione votoz zc. **I**tem l'ram patentem
vniuersitatis parisiē. sup approbatione
sententiaz dñi epi parisiē. **I**tem quēdam
quaternū papireū in quo p'tinebat delibe-
ratio fratru de quatuor ordinib' medican-
tū sup nouē assertionib'. **F**inis.

Sermo eiusdē corā p'missarijs fidei. de er-
roribus contra fidem z mores circa prece-
ptum / nō occides

Estimo me beatū apud te **D**sa-
crofancū **C**onstā. concilium
Decus celebris reuerendorū
p'atru ac ceteroz dñoz / in omī
sapientia z doctrina ac mox honestate ful-
gentiū. **E**stimo inq̄ me beatū apud te / cuz
sim me defensurus hodie / maxime te scien-
te oīa / nedū que apud iudeos sed xpianos
sunt p'suetudies z questionēs p'pter qd ob-
secro vt patienter me audias. **U**nt' verbis
illis beatissim' lucas cui' hodie natalis in-
stat celebritas / qui comes indiuiduus fuit
egregij doctoris pauli / lucas inq̄ est meū
solus z alibi. **S**alutat vos lucas medic' ca-
rissimus. **C**ui' verba oīa fm hiero. languē-
tis aie sunt medicina. **U**nde cū paul' fuis-
set a festo traditus in vinculis agrippe re-
gi. **D**ixit idē rex ei / p'mittit tibi ratōes red-
dere p' temetipō. **T**ūc paul' extenta manu:
Estimo me beatū / inq̄ / apud te rex agrip-
pa cū sim me defensurus hodie / maxime te
sciente oīa q̄ apud iudeos sunt cōsuetudis-
nes z questionēs / p'pter qd obsecro vt panēt
me audias. **S**ic ego de materia. ix. asser-
tionū reuerētissimis p'rib' ac ceteris dñis
p'missarijs in causis fidei p' me nūciatorū /
ex ipoz nūc ordinatōe rōem reddidurus.
Estimo me beatū / p'pter qd obsecro vnūquē
q̄ vt patient' me audiat. **E**t in p'mis qdē
donād' est ordo dicēdis / z euitāda p'fusio.
hūc' ē insup fmo doctrinal' absq̄ vlla cir-
cuitōe vl' apparatu s'boz / q̄lis ē materie q̄
tractat' accōmod'. **D**eniq̄ remēorāda ē nē
distictō / ne fallat nos equocatō q̄ distictōz
memi me norasse dū p'dictas. ix. asserōnes
cū suis reprobatōib' nūcianī. **P**ossūm'
itaq̄ matiaz hāc dupl'r p'siderare. vno mō
pure theologicē z absolute p' p'sideratōz ad
p'formitatē vl' deformitatē scōm leges diui-
nas traditas ī scrip'ta sacra. **A**lio mō mag'
respectiue z scōm t'mios iur' positiui. in p'i-
mo tractat' d' interesse ipi' fidei. in scōdo d' in-
eē p'sonali. vel ita dicam' posse nos vno mō
p'siderare asserōes. vel alio mō ipos asser-
tores aut reprobatōres. **P**rimū hacten' ob-
seruauī in omī iudicio taz p'isi' quā in hoc
sacro p'cilio. **R**ecogitās primo p'fessioez
meā z officij cācellariat' p'isi' cui indign'
deseruiō / qm' p'isi' sic tractant' vie fidei / p' sa-
crā theologie facultatē dū deserūt frequēt'
a diuers' mōi p'tib' imo z a romana curia nū-
q̄ q̄tē' hēatē' dē facultat' doctriale iudi-
ciū vbi nihil vnq̄ agit' d' p'sōis nisi p' saltē

discussus fuerit de doctrinis. **C**onscius sum preterea mihi ipi / q finalis intratio mea est ad extirpationē errorū que fieri pri^o potest / et debet / p eorū reprobationē doctrinalem seu iudicalem q̄s damnentur errantes.

Rursus tertio constat qd liberius / purius / verius / et citius exquirat veritas / et falsitas reprobatur / dum constituit sola lex diuina iudex / iuxta cōsiderationē aristoteli in poli. qui ponit in q̄s legem iudicem / ponit deum / qui autē addit hominē / addit et bestiam / et hoc dicit propter sensualitatem bestialē. **D**e quo virgilius in. vi. **H**inc metuūt cupiunt / gaudentq̄ timentq̄ conformiter ad illud profaycum. **C**onfusa sunt hic omnia spes metus merorū gaudium. **Q**uo circa cōsulit apud boetium phia. **T**u quoq̄ si vis lumine claro cernere verum / tramite recto carpere callem / gaudia pelle / pelle timores / Spemq̄ fugato / nec dolor assit / nubila mens est / vincitq̄ frenis **D**ec ubi regnāt.

Deniq̄ per hunc modum salubrius obseruatur illud **A**ugu. in regula q̄ fiat cor / recto cum dilectione psonarū / et odio viciorum. **H**ec inde videtur queri qualiscunq̄ turbatio pacis dñi q̄s iudices facilius se expeditur / si prius instituti erunt circa interesse fidei / quā qui scdm terminos iuris positi / prius discutiant materiā tanq̄ p rophanam / sup interesse psonali. **Q**uod mōstrant apte quinq̄ menses in tali discussione sola fere iam occupati. **U**nde et nōnulli ex dominis cōmissarijs / sicut reuerentissimus pater domin^o cardinalis **C**ameracē. et ipse promotor concilij / et hoc intendere quālibet voluerunt. **H**anc ego modestiam conabor in actu presenti possidenus obseruare / qd obsecro neq̄ mihi neq̄ cause fidei / sed fame que discutit afficiat / vl ob sit. **S**ciunt enī plurimi quēadmodū conati sunt aliqui iugiter hanc materiā trahere ad psonalia in piudiciū / ne dñi cause fidei / sed fame p lras / et aliter false lese / in quibus diluendis si sermo flecteret / cognosceret / aperta veritas in elucidationē clariorem cause fidei / et in laudem nō mediocrem ipam tractantium / aduersus obtrectantes. **Q**uāuis preterea nō sufficienter extirpantur errores / ubi notorie pseuerant errantes. **N**ihilominus sperandū est qd corrigētur omnes ad sententiā concilij. **Q**uid igit necesse puocare vel accusare psonam errantis / si damnare satis est errores. **H**is itaq̄ p

locutis veniamus ad materiā que nouem assertiones cū suis approbationibz habet. **P**ro cui^o intellectu faciliozi ponat velut in vna decretali casus longus. **D**ebinc breuis sub his lris **A. b. c.** **C**asus est **L** rex supmus habet a et b vasallos suos / qz vnus nō erat subiectus alterius / qui faciūt cōsiderationes ad inuicē iuramentis terribilibz firmatas. **B** adducit hoies p̄ce et p̄cio qui p insidias p̄meditatas interficiūt subito **A** non diffidatū nec de hoc p̄monitum neq̄ tale aliquid timentes / et hoc inscio **L** rege tandem **B** factum auolat / et proponit se laudabiliter egisse / imo fecisse debitū suū erga deum et regem. **P**ro cui^o iustificatione ponit vel poni facit tanq̄ p quibusdam regulis seu maximis nouem has assertiones. **I**taq̄ p primā iustificat mortē ipsius **A** / quia erat tyrannus vt dicitur / machinans p fraudes et sortilegia ac malū ingenij in mortem sui regis **L** et maxime qz per ipsum regem non poterat bono modo de ipso fieri iusticia. **P**er scdm assertionē dicit se auctorizatū fuisse vt sic ageret p leges diuinā naturālē et humanā. **D**einde p tertiam et quartā iustificat sub regula generali tyrannorū q̄ **A** debebat viliter et p insidias mori. **R**ursus per quintam sextam et septimam iustificat q̄ rex debet eū auorare remunerare et beneficare per epistolas et aliter ybicunq̄. **P**erinde iustificat se nihil egisse contra precepta dei bene intellecta / non scdm literam sed ad sensū suū / et hoc in octaua. **P**ostremo iustificat q̄ in nullo periurus fuit confederationibz non obstantibus et hoc per regulam generalem in assertionē nona datam. **C**asus breuis **Q**uilibet tyrannus potest et debet licite et meritoze occidi / per quēcunq̄ vasallum suū vel subditum. **E**tiam per insidias et blandicias vel adulationes. **N**on obstante quocunq̄ iuramento seu confederatione factis cum eo / non exspectata sententia vel mandato iudicis cuiuscunq̄. **D**ic casus q̄uis sit decisus p hoc sacrum concilium quod est hereticus / et sequatur ex terna et quarta iunctis prima et vltima. **N**ihilominus videtur aliquibus diminute poni. **P**rimo quia non loquitur de auctorizatione per leges diuinā naturalem et humanam vt in secunda. **S**ecundo non ponit p̄dictos casus quod viriliter vl ignomiosē subito. i. sine

diffidatione debeat occidi/ vt in tertia z q̄r
 ta. Deinde nō ponit qđ rex debeat auora/
 re remunerare z honorare vt in quinta se/
 xta z septima. Quarto dimittit assertionez
 octauaz de falsitate sensus lr̄alis scripture
 sacre/ z q̄ quilibet sit interpres vel epykes
 ei⁹. Deniqz silet qđ **R**ex sup̄mus nō habet
 talem potentiā in suo regno/ qđ de a vasallo
 suo nō possit facere iusticiā. **Q**uerit nūc
 si he nouē assertiones in forma sicut sunt/
 veniūt iudicio fidei reprobande? **E**t q̄uis
 questio hec materia determinata sit p̄ iudi
 ces fidei inferiores de consensu z approba
 tione ipsius **R**egis et fere totius cleri ex
 his nouem assertionibz tanqz cōtentus in
 eis sufficiens licet diminute sicut patere vi
 detur intuentibz diligenter primā tertiam
 quartam z vltimā assertiones/ nostra que/
 stio decisa est p̄ hoc sacrum conciliū/ dum
 dānauit istam quilibet tyrannus zc. velut
 hereticam. **N**ihilomin⁹ ponetur hec qua/
 drimembzis conclusio. **N**ouem assertio
 nes cum suis reprobationibz iudicialit̄ iu/
 dicate spectant ad fidem etiā explicite. **E**t
 sunt due prout in sedula continentur/ ratio
 nabiliter qualificate. **P**otuerunt insup̄ p̄
 doctores z ordinarios loco:um doctrinali
 ter z iudicialiter condēnari. **S**unt deniqz
 per hoc sacrum conciliū vel p̄ sedem aposto/
 licam/ de necessitate salutis reprobande/ et
 hoc vere vel interpretatiue. **E**t cuius con
 clusionis probatione que spectat ad theo/
 logiam maxime z interesse fidei/ poterit fa/
 ciliter apparere/ quid de interesse persona/
 li sentiendū vel agendū erit per scientiā ca/
 nonicam. **S**ed priusqz sermo progres
 diatur vterius tollendum est quadruplici
 ter scandalum/ quod nobis rationationis
 iter agentibus posset obsistere. z aures ali
 quorum querelis oppilare vt obsurdesce/
 rent veritati. **E**cce inquit querela vna/
 quanta vilificatio fidei/ quanta depressio
 catholice doctrine/ vt in quolibet verbo v̄
 actu dicatur hic est error in fide/ hic est he/
 resis. **R**esponso breuis/ deputetur hoc er/
 rantibz qui prius ad ea que falsa erant scri
 pturam sacram z fidem protrahere conati
 sunt repugnantes. **H**inc ista fidei vilifica
 tio/ hinc conculcatio veritatis catholice/
 non a defendentibz eam metaliter concul
 cetur. **E**cce inquit alioruz querela qđ ni
 bil hic fit amore fidei sed odio personali v̄
 rancore/ sed fauore inordinato/ sed p̄ciali

tate. **S**ed profecto omnium ille infeliciss/
 mus iudicandus esset/ z miserabilior om/
 nibus hominibz/ qui cum certissimis in/
 cōmodis ne dum bonozum temporalium
 sed proprie vite periculo tenderet in infer
 num/ z quomodo tenderet vtiqz per pecca
 tum odij vel fauoris inordinati quia stipē
 dia peccati mortis/ non quecūqz sed eterna.
Et ceterum non quis in hac re loquitur vel
 quo animo loquitur/ sed quā verum sit qđ
 loquitur attendere vos p̄cernit. **E**cce rur
 sus querulant alij/ videre quia nihil h̄cuz
 modestia vel prudentia talis aut talis agit
 sed innititur fantasie proprie z famositati
Maledictus furor eius quia pertinax/ et
 emulatio quia dura/ cui tales z tales de il/
 la natione vel facultate/ per literas z aliter
 contradicunt. **A**t vero consolatur exemplū
 christi/ quē ob predicationis feruorem sui
 etiam parentes dixerunt in furorem versū
 esse. **E**t de prophetis prioribus viris ins/
 uenimus dictū vni/ quid querit insan⁹ iste
Deniqz profecto/ qui dicere potest cū pro
 pheta domino **C**onsiliū meum iustificas
 tiones tue. **I**lle iam non proprio capiti fa
 mositati vel imprudentie iniri dicend⁹ est/
 sed solidissime veritatis auctoritati/ q̄uis
 in hac parte si testimoniū hominum reci
 pimus. **A**liud abundantius longe est pro
 nobis tam numero qz merito. **E**o que/
 runtur ad extremū quidam. **E**cce inquit
 quanta regni xp̄ianissimi diffamatio in q̄
 tot errores exorti dicunt z famantur. **I**n/
 mo vero responsum habeat quisquis hoc
 obicit ad obprobriū quod ad singularem
 z incompatibilem laudem eiusdem regni et
 incolarum cedit ista erroruz non quidem
 publicatio sed virtuosissima debellatio/ q̄
 neqz proprio sanguini/ neqz discriminibz
 innumeris/ neqz proprie parit vite quan
 do protinus vt errores in eodem regno ca
 put vt ita dicamus exerere vel in noxium
 germen erūpere ceperint. **O**bseruetur illō
 de psalmo/ filia babilonis misera beatus
 qui tenebit z allidet paruulos suos ad pe/
 tram/ z illud de nasone/ apprime dum no/
 ua sunt praua mala semina morbi. **E**t enī
 humanū peccare sed vere diuinum confes
 sionem a peccatis resurgere/ eaqz p̄terere vir/
 tutis forte pede. **H**is itaqz scandalis ne
 pergentibz nobis ad veritatis inquisitionē
 noceant eiectis. **D**educemus primā panē
 p̄clusionis ex multiplici radice z p̄cipalr

D

E

inuestigando principaliter doctrinaliter et radicaliter quid proprie sit fides / et unde quis denominatur fidelis catholicus: Et ex opposito quid sit error in fide vel heresis. Et quis denominatur errans in fide vel hereticus. Et primo reiectis pro nunc acceptionibus alijs de fide / quia fides aliquando dicitur sponso. i. **Thom. v.** quia pma fides irritam fecerunt. Et quandoque fidelitas. puer. Et virum fidelem quis inuenit. Quandoque conscientia **Ro. ix.** omne quod non est ex fide est peccatum. Quandoque sacramentum fidei augus. ad bonifacium. Quid est paruulos habere fidem nisi fidei sacramentum. Accipiamus descriptionem fidei de qua locuturi sumus ex verbis apostoli ad **Ro. i.** ubi dicit / q fides est ex auditu / auditus autem per verbum dei. Unde sicut **Aresto.** describit scientiam q est habitus firmus per demonstrationem acquisitus / sic potest describi quid sit fides / q est habitus firmus et verus per auditum verbi dei acquisitus. Et vocatur hic verbum dei scriptura sacra / vel inspirata / vel predicata vel scripta seu lecta. Pro cuius descriptione declaracione sciendum q sicut scientia multipliciter accipitur sic et fides / quantum spectat ad propositum. Accipitur quandoque enim scientia pro habitu vt descriptum est / quandoque pro assensu ex tali habitu procedente / quandoque pro obiecto illius habitus vel actus / et hoc dupliciter sicut est duplex obiectum quod scimus. Unus est conclusio demonstrata mentalis vocalis vel scripta. Aliud est res significata per conclusionem. Unum vocatur obiectum materiale. aliud formale sicut thomam. Amplius scientia quocumque predictorum modorum accipitur solet sumi dupliciter. Uno modo pro unico vel simplici tali habitu vel actu vel obiecto. Alio modo pro collectione multorum huiusmodi habituum vel actuum vel obiectorum. Quoadmodum dicimus phisicam esse vnam scientiam / sic metaphisicam / sic medicinam / et sic de alijs. Conformiter ad predictas distinctiones dicimus / q accipitur fides quandoque pro habitu / et sic data est descriptio. Quandoque pro actu ex tali habitu procedente / et proprie pro interiori assensu fidei / improprie pro actu exteriori qui ex hoc interiori procedit. Quoadmodum dicimus iste fideliter agit. Rursus accipitur fides pro ob-

secto fidei scilicet propositione credita sicut est iste articulus **Deus est trinus et vnus** / aut etiam res per hanc propositionem significata sicut dicitur **deus est fides mea.** Et hic est complexus significabilibus haberi sermo potest quem obmittimus. Postremo fides accipitur quolibet modorum predictorum quandoque pro unico habitu vel actu vel obiecto. quandoque pro collectione plurimorum vel omnium. quoadmodum in symbolo apostolorum / vel arthanasij / vel concilij niceni / vel sacre scripture / dicimus fidem catholicam contineri. Unde et sic loquitur arthanasius dicens. Quicumque vult saluus esse ante omnia opus est vt teneat catholicam fidem. Et de particulari fide subiungit / fides autem catholica hec est vt vnum deum in trinitate etc. Consequenter notandum est q fides pro habitu dupliciter accipitur pro infuso scilicet et pro acquisito / sicut est etiam vna scientia habitualis infusa / patet hoc in ppo et salomone / alia acquisita qualiter descripta est quod est habitus firmus per demonstrationem acquisitus. Dicamus consequenter pro declaratione descriptionis premissae de fide habituali acquisita que infusam presupponit / velle idem innititur et ab ea formatur si perfecta est / q fides dicitur habitus firmus / ad differentiam opinionis vel suspensionis incerte / sicut ponebat **Petrus abelardi** p beatus **Bernardum** in hoc redargutus. Hec autem firmitas vel certitudo alia est a certitudine spei / quoniam vna respicit intellectum / affectum altera. **Thomas** dicit q certitudo est ex voluntate figente intellectum. Addit in descriptione / verus / ad dnam habitus hereticus fixi / quale habent heretici. Subiungitur tamque p dnam specifica ad alios omnes habitus intellectuales per auditum verbi dei acquisitus. Pro quo notandum est quod ratio specifica fidei est q accipiat certitudinem suam / et veritatem illustratiuam intellectus humani ab auctoritate diuina / quia scilicet deus ita iussit vel reuelauit mediate vel immediate p verbum suum inspiratum interius vel exterius predicatum / auditum / vel lectum. Et sic loquitur **Thomas** et antiqui q formalis ratio omnium credibilium vna est scilicet veritas prima / ita q assentire aliter non est prinens ad fidem. Et hic requiritur fides infusa ad assentiendum catholice et hoc fieri non potest si quis errat in vna tali veritate pertinaciter / quia iam deest sibi ratio formalis

De erroribus circa preceptū

credendi altoq̄n non esset p̄tinax. **H**inc orif d̄sa certitudinis fidei ad certitudines scie/quoniam illa sumit̄ ab extrinsecis t̄m modo p̄ locū ab auctoritate/altera deducit̄ ab intrinsecis/sicut p̄ locū a diffinitione et similibz/ et ita habemus certitudinē vnā ab extrinsecis qualē habet fides/ alterā ab intrinsecis qualē habet scientia. **E**t h̄ sufficit ad p̄positum de certitudine/nō intrando sermonē de alijs habitibz certoz̄ principiorum tam intellectualiū quā moralium in quibz est certitudo euidentie et terminis. **I**n alijs per exp̄ientiā. in alijs per quādam adherentiā voluntatis stabilientis se ac f̄gentis in aliquo a quo non vult dirimi sicut diceremus hominē innitentē muro solidō certū esse/qualiter etiā dicimus q̄ certa est in deo spes nostra/ caritas nostra/ timor noster/ et ita de reliquis ad affectū spectantibz. **F**ortassis aut̄ q̄ ip̄a fides certitudinem suā sic accipit ex voluntate/que deo iubente seu reuelante credere vult immobiliter/ credere autem non potest nisi volens.

Ex quo fit vt fides et habeat meritum. et capriuer omnē intellectū in eius obsequiū quātūcūq̄ videant̄ rationes ph̄ice/vel h̄storice seu gr̄maticē seu fantastice/fidei repugnantēs/ et q̄ ip̄e sint nulle saltem ab intrinsecis sumptē. **Ex** quo fit p̄terea qd̄ modo viceuersa vt ip̄am fidem neq̄ exp̄ientia neq̄ intelligentia necessario tollat vel euacuet/quoniā sic innitit̄ auctoritati prime/ siue habeat euidentia rationis siue nō habeat euidentiam/ credens in auctoritatiua et non altera p̄manet firmitate. vnde **Thomas** exp̄sse sc̄da sc̄de. q. ij. arti. x. in responsione ad primū argumentū/ sic ait. **Q**uando homo habet voluntatē credendi ea que sunt fidei ex sola auctoritate diuina/ etiā si habeat rationē demonstratiuā ad aliquid horum/puta ad hoc qd̄ est deū esse/non p̄pter hoc tollit̄ vel minuit̄ meritū fidei/hec ibi. **Ex** quo fit insup qd̄ fides potest in patria manere cū visione beata/vel hic in via pro raptu qualis fuit in paulo/cum intelligentia clarioꝝ fidei/qualis fuit et est in doctoribz p̄replatinis/ et per anagogicos excessus illustratis mirabiliter a montibz eternis. **N**ec obuiat illud apli/fides est substantia rerū sperandarū/argumentū nō appentium. **N**ec illud **Gregorij** fides non habet meritū vbi humana ratio p̄bet exp̄imentū **Q**uoniā responsio patet ex p̄missis acute

pensatis. **P**ro quibz facit exemplū illud qd̄ de ista triangul⁹ habet tres angulos equales duobz rectis/ potest idem homo prius habere certitudinē ex auctoritate dicentis/ qualē nō oportet eū dimittere habita post modum certitudine alterius generis ex demonstratione vel exp̄ientia fundata. **D**e niq̄ deducit̄ ex p̄missis pro re quā intendimus q̄ principia tam intellectualia quam moralia/ similiter conclusiones ex eis demonstrate. **S**icut p̄positiones ph̄ice per exp̄ientiā habite/ possunt cadere sub fide/ qm̄ tradit̄ p̄nt a deo iubente et auctorizante/ sic qd̄ de tur assensus eis nō quia sint euidentes sed quia sic deus iubet reuelat aut dicit prout ecclesia catholica vel scriptura sacra nobis tradit. **U**nde p̄nter ad hoc dici potest nō irratiōnabiliter/ q̄ fides hic in via semp̄ est quodāmodo nō appentū sub ratione formalis vel obedientiali ip̄ius fidei/ qm̄ licet veritas prima sit dese euidentissima et certissima cui innit̄/ nihilomin⁹ q̄ veritas h̄ prima/ tradiderit credibilia in euidentia/ vel alia quelibet ad credendū/ scitur ex sola fide ecclesie vel scripture sacre/ qz sc̄z ecclesia et scriptura sacra nobis ita tradunt. **U**nde qd̄ tobias habuit canē/ et abrahā filium/ potuit esse notū per exp̄ientiā/ et ita de innumeris/ sed q̄ iste veritates sunt nobis a deo tradite per scriptoz̄ libroz̄ p̄inentiū talia/ et creditū est/ nō scitū nec euidentis. **A**ltera distinctio/ quedā sunt pure de fide et. et cōtinet quatuor gradus. **Q**uedā p̄inentia q̄rum opposita sapiunt heresim **Q**uedā im p̄inentia tractatu de fide. c. ij. **C**ōsonat̄ nostre descriptioni descriptōes alie vna est apli ad **Hebr̄eos. xi.** fides ē substantia. i. fūdamētū rez̄ quas sp̄am⁹ q̄ sunt de⁹ et xps⁹/ et in q̄s tendim⁹ per amorē/ argumētū. i. certitudo nō appentū vel in se vel in rōne obiectali sc̄z materialit̄ aut formalit̄ vt dictū est **I**tem **aug.** in li. de p̄destinatōe/ fides est cogitare cū assensione ea que ad xp̄ianam p̄inent religionē. **I**tem **ysidor⁹.** fides est qua veraciter credim⁹ id qd̄ nequaquā videre valemus. **I**tem **crisostom⁹.** fides est sanctissime religionis fundamētū. **I**tem **magistrat̄.** fides est virtus qua ea que ad fundamentū religionis p̄inent recte firmiter credunt̄. **H**is itaq̄ p̄suppositis ac declaratis que in longius trahi p̄nt/ dicam⁹ se quēter qd̄ in p̄posito nostro p̄nt/ dicam⁹ se obiectiue per collectione oīm credendorum

propositiōnū et habitu fidei/ prout descri-
psimus. Unde statim concluditur veri-
tas prime ptis nostre conclusiōis principa-
lis/ qd̄ he nouē assertiones que spectāt ad
diuina p̄cepta/ sunt de fide. notando t̄m il-
lud aristo. q̄ oppositoꝝ eadem est discipli-
na. Deniq; p̄ declaratione maiori pla-
cer annotare ad quos moralia p̄cepta in
forma morali p̄cepta in forma vel affectu
articulos symboli speculatiōis reducant q̄
uis ita sit q̄ cuilibet p̄cepto correspondet
dictamen practicum verum/ qd̄ ita creden-
dum est sicut articulus fidei in speculati-
uis. Huic p̄cepto diliges deū correspondet
istud dictamen. deus est diligendus/ et isti
non occides/ proximus nō est occidendus
glosa pp̄ria voluntate/ et ita de reliquis. Di-
camus ergo q̄ iste articulus/ est de articul-
q̄ x̄ps est deus verus de deo vero q̄cqd̄ igitur
iubet faciendū est. Iubet autē p̄cepta le-
gis Non occides etc. Et Math. ij. et xxvi.
et alibi multis locis ergo. Item articulus est
q̄ sacre scripture sunt vere/ q̄ p̄ducunt in
testimoniū resurrectiōis ibi scdm̄ scriptu-
ras/ tradit autē scripture decem p̄cepta igitur
etc. Item articulus est q̄ sp̄s sanctus locus est
per p̄phetas q̄cqd̄ igitur p̄phete dicunt p̄ ipsuz
verum est. Fuit autē moyses p̄pha qui tradi-
dit decem p̄cepta legis/ imo et x̄ps fuit ille
p̄pheta magnus de quo Deut. xxxij. q̄ fuit
plenus gr̄e et veritatis et p̄ quem veritas fa-
cta est. Item in duob; p̄ceptis de dilectiōe
dei et proximi que tradidit x̄ps multis locis
tota lex pendet et p̄phete. Sunt igitur de lege
et p̄phetis et p̄sequēter omnia moralia p̄-
cepta que deducuntur ex ipis. Item finis le-
gis scdm̄ apostolū est dilectio/ et vrynaz vi-
tam eternā p̄sequamur. Hoc autē facere nō
possumus nisi seruando p̄cepta. Si vis
ad vitā ingredi serua mandata. Et iterum
hoc fac et viues. Item ad aliam p̄tem arti-
culi qui dicit et p̄pter nostrā salutem/ que sa-
lus nō habet sine p̄ceptoꝝ obseruantia/ p̄-
tinent igitur ad hunc articulū vitam eternā
salutem reductiue. Item quodlibet p̄ceptum
includit in se dictamen rectuz scdm̄
quod fit bonus actus p̄cepti/ sicut hoc p̄-
ceptuz Non occides habet istud dictamē.
non licet occidere/ fundatū in hoc vniuer-
sali p̄cepto Non facias alijs quod tibi fie-
ri non vis/ quod principium est de scriptu-
ra sacra Math. ij. etc. Item articulus est q̄
est vna ecclesia catholica et apostolica id ē

fundata in doctrina apostolorū quos sp̄s
sanctus docuit omnes veritatem/ et docere
non cessat successores/ et ideo ecclesia non
potest errare/ et ita quicqd̄ iubet est verum.
Iubet autē decem p̄cepta et conclusiones ex
eis ergo p̄tinent ad hunc articulum vnam
sanctam ecclesiam. Amplius tertio des-
ducamus p̄ exempla et heresis descriptio-
nem/ omnis heresis p̄tinet ad fidem/ quia
scdm̄ hieronimū heresis est dogma falsum
fidei orthodoxe contrariū. Constat autē ex
determinatione ecclesie q̄ multe assertio-
nes iudicantur hereticę que sunt circa p̄-
cepta moralia t̄m modo. Exemplū de ista
vsura non est peccatum mortale. Item de
ista/ fornicatio simplex non est peccatum
mortale. Item de ista/ non est licitum tene-
re vxorē fratris sui/ pro qua Iohānes mar-
tyr fuit. Item de ista licitum est vnicuiq;
non misso imo prohibito predicare. Item
de ista populares possunt dños suos ad li-
bitum corrigere. Item quilibet tyrannus
etc. que nup̄ damnata est vt hereticata. Itē
generaliter/ nulla p̄positio est vera/ que nō
possit fieri catholica/ dum scz tradit creden-
da in sacra scriptura/ sicut ad p̄positum di-
cit hieronim⁹ q̄ ap̄tus de versu ethnico vt
poetico fecit catholicū dum ait. Corrum-
punt bonos mores confabulationes pessī-
me. Unde quid minus de fide videtur q̄
q̄ thobias habuit canem/ et aaron barbaz
et tamen qui nunc negaret p̄naciter/ esset
hereticus/ quia repugnaret isti articulo.
Scriptura sacra est vera in se et in suis p̄-
tibus. fallit igitur hec argumentatio hoc nō
est de credilibus nostre fidei explicite/ igitur
non est de fide etc. Sequitur ex p̄-
missis q̄ geometria et philosophica possunt
eē et sūt philosophabilia aut geometricabi-
lia. Secus de moralib; quoniam illa faci-
unt ad vnitatem ecclesie que debet esse vna
nedum vnitatem sacramentorum et credibi-
lium in euentium/ sed etiam actione et cō-
uersatione pacifica in agibilibus moralib;
bus naturali lege cognitis. ita q̄ vnitatem ec-
clesie p̄supponit vnitatem moralem. No-
ta de fide que sup̄eminet rationi semper/ si-
cut oleum aque. Sic q̄ incipit fides vbi
ratio desinit/ et non potest tantū crescere ra-
tio naturalis quin sup̄emineat fides ei etc.
Item constat scdm̄ plurimos doctores
q̄ exp̄diuit tradere multa ad credendum
generaliter omnibus populis/ quoz; ali

De erroribus circa preceptū

qua sunt euidentia docti ad deum esse. Et hoc propter errores phoz et aliorum/sicut in proposito de preceptis moralibus que licet sint euidentia bene dispositis in iudicio rationis/tamē ex consuetudine puerfa et aliunde/multi contingunt errores/ vt stoici dixerunt esse opus maxime virtutis se inficere/ et in quibusdam regionibus dicunt esse religiosum occidere parentes senes etc. Item de multitudine vxorum de furtis rapinis/de adulterijs in quibus errant homines/nisi per legem diuinā doceant/exemplū possit poni in casu nostro presenti etc. Nota tamen quod ad assentiendū catholice/cuiusque veritati quācumque sciat per experientiam vel demonstrationē/requirat fides infusa/que monstrat et ostendit rationem obiectalem credendi/ istam quod deus talem veritatē tradidit aut iussit per se immediate vel per ecclesiam aut scripturam sacram. Nota quod modo nulla est noua heresis/ et quod determinatio pape non est nisi declaratio vel adiectio pene. Nota ockam libro scdo prime partis per totum. Nota quid est explicite de fide/ illud scilicet quid vere et clare sequitur ex his que sunt pure de fide et explicite continentur in scriptura. Unde quod christus habuit neros non explicite sub hac forma. Similiter quod non omnis mulier habens capillos rufos non potest interfici a quocumque/ sed sequitur euidenter ex scriptura. Nota quod nulla est querela dominorum temporalium quin possit ad conciliū deduci generale terminanda/ si reducat ad licitum et illicitum/ iuxta considerationem vltimam illius sermonis/ per sperum iter. etc. Deinde notandum est quod in hoc actu plurimerationes sunt inducte et ad declarationem secunde partis. Sed quoniam alibi sunt tam epilogando quam laciozi sermones deducte/ istis committuntur Tandem reuolando ad principium recitabatur quemadmodum festus ad paulum se defendentem/ dixit in sanis paulo/ multe te littere ad insaniam conuertunt. Non insanio. respondit paulus optime feste/ sed veritatis. et sobrietatis verba eloquens. De hinc conuersus ad agrippam credis inquit Rex agrippa/ prophetis/ scio quod credis. Sic longe amplius habeo fas dicere vnicuique vestrum. O reuerendissimi patres et domini ac doctores omni sapientia et doctrina plenissimi/ quod creditis prophetis. Illi autem testimoniū dant de decem preceptis/ et de sequelis eorum

quod diuina veritate fundata sunt et ad credendum. licet intelligatur imposita. Varias igitur agens quod patienter vt obsecratio facta erat/ me audistis. Sit exoro merces vestra deus/ quia quid tribuam non habeo. Credite vt facitis veritati/ et tempore liberabit vos/ et in eterna tabernacula sua luce producet. Prestante eo pro que veritas et gratia facta est Iesu christo qui est deus benedictus in secula. Amen. **F**init.

Alius sermo eiusdem

Contra assertiones magistri Johannis parui circa preceptum Non occides.

Oportet hereses esse sicut dicit apostolus. i. corinth. xi. vt qui probati sunt manifesti fiant in vobis. probati inquam per fides in intel

lectu/ per caritatem in affectu/ per exercitacionem in effectu. Prouidentia nimirum diuine sapientie/ que attingit a fine vsque ad finem fortiter/ suauiterque disponit omnia. sapie. viij. non sineret mala fieri. teste aug. si non posset sciret et veller inde bona elicere/ disponens finem amoris puerfi ad finem finis boni atque gloriosi/ quod vidit apostolus dum ait. Scimus quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Et sic omnia inquit **D**ixido kartusiensis vt etiam aliena mala imo et propria dum ex peccato consurgit quis humilior. Fit autem hic ex heresibus hoc salubre quatenus sicut corde creditur ad iusticiam/ ita fiat ore confessio ad salutem. ad Rom. x. profitendo scilicet fidem suam extrinsecus/ quod cadit sub precepto obligante ad semper non pro semper/ nisi casibus certis/ qui possunt ad presens quattuor nominari.

Unus est coram infidelibus et tyrannis sicut tempore martiriū. Alter coram perfidis hereticis vt tempore doctorum. Tertius ad testificandū vel respondendū sicut fit coram iudicibus. Quartus doctrinaliter et iudicialiter erudiendū sicut fit a prelati et doctoribus. In casu primo exercetur patientia vt hymnus loquitur/ In secundo sapientia et plerumque constantia/ iuxta dictum augustini. In tertio meritum acquiritur/ vt dum petrus respondit/ tu es christus filius dei viui/ dicit glosa quod fuit hoc ad meritum. In quarto doctrinale et pastorale officium exercetur. Jo. x. et Mathei. vltimo et Malachie. ij. et petri. ij. etc. Ex qua distinctione protinus elicitur/ quod quia professio